

N:o 22.

Ank. till Riksd. kansli den 24 februari 1899, kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckta motioner angående ändring af § 32 värnpligtslagen

Andra Kammaren har till lagutskottet hänvisat tvenne särskilda, inom nämnda kammare väckta motioner, åsyftande ändring af § 32 värnpligtslagen.

I den ena af dessa motioner, n:o 24, föreslår herr *A. J. Högstedt*, att Riksdagen för sin del ville besluta, att § 32 värnpligtslagen af den 5 juni 1885 må erhålla följande förändrade lydelse:

De till bevärigen hörande värnpligtige skola, så snart ombyte af vistelseort inträffar, genast derom skriftligen underrätta vederbörande kompanichef; dock äro de å sjömanshus inskrifne från sådan skyldighet befriade. Sådan anmälan må till vederbörande med allmänna posten insändas.

Till stöd för motionen anföres:

Enligt värnpligtslagen af den 5 juni 1885, § 32, skulle de till bevärigen hörande värnpligtige, som icke under årets lopp varit inkallade till tjänstgöring, undergå mönstring kompanivis, eller, då kompaniomedets vidsträckhet dertill föranledde, socknevis; dock vore de å sjömanshus inskrifne från inställelse vid dylik mönstring befriade, så ock öfrige värnpligtige, hvilka till befälet aflemnat tillförlitlig uppgift om sin bostad.

Att detta lagstadgande i allmänhet emottagits med stor missbelåtenhet vore ej att förundra sig öfver, ty för den värnpligtige vore en sådan inställelse ganska besvärlig och kostsam, icke allenast för den värnpligtige, som ofta vore aflägsset boende och på egen bekostnad måste färdas många mil till samlingsplatsen, utan äfven för staten genom de dryga rese- och traktamentsersättningarne, som till kompanicheferne för sådana resor utginge. Visserligen vore det medgifvet den värnpligtige att skriftligen till befälet öfverlemnna tillförlitlig uppgift om sin bostad, men för att uppgiften skulle kunna godkännas, måste densamma till rättigheten vara bestyrkt antingen af prest i församlingen eller annan tjänsteman eller ordförande i kommunalstämman, kommunalnämnden eller stadsfullmäktige. Detta vore för den värnpligtige icke så lätt att åstadkomma. Ofta ansåge sig den värnpligtige, ehuru skrifkunnig, icke kompetent att författa en sådan skrifvelse, utan måste tillita annan person och sedan färdas lång väg till den person, som skulle intyga uppgiftens rättighet. Härmed vore icke nog, den värnpligtige skulle sedan lega en person, som instälde sig vid mönstringsplatsen och till befälet öfverlemnade inskrifningsboken jemte intyg om vistelseort. För undvikande af alla dessa besvär och kostnader föredroge i all synnerhet den mindre bemedlade värnpligtige att sig personligen inställa.

Det syntes motionären, som om sjelfva ändamålet med ifrågavarande mönstringar borde kunna vinnas på ett både för den ene och andre mindre kostsamt och besvärligt sätt, derigenom att den värnpligtige först vid inträffande ombyte af vistelseort vore skyldig att till befälet aflemna ifrågavarande uppgift.

Den andra af ifrågavarande motioner, n:o 70, har afgifvits af herrar *E. L. M. Hedin* i Torp och *A. P. Gustafsson* och är af följande lydelse:

»De ofta återkommande motionerna angående ändring af värnpligtslagens 32 § utgöra ett tydligt bevis för det missnöje, som råder i afseende på denna skyldighet, sådan den nu i nämnda paragraf är bestämd, och då inga verkliga skäl kunna framhållas för dess oförändrade bibehållande, så hafva vi funnit oss föranlättna att till Riksdagen framkomma med motion, innehållande nytt förslag till frågans lösning.

Det har vid flera tillfällen med fog framhållits, hurusom den uti ifrågavarande paragraf föreskrifna mönstringen förorsakar statsverket afsevärda utgifter samt vederbörande befäl och värnpligtige mycken tunga utan motsvarande nytta.

Då lagen innehåller medgifvande för dem, som till kompanibefälhafvaren före mönstringen aflemna tillförlitliga uppgifter om bostad, att från personlig inställelse vara befriade, så skulle kunna hända, att nära nog alla begagnade sig af denna rättighet, och vederbörande befäls resa till mönstringsstället måste företagas för att mönstra kanske en eller ett par värnpligtige, eller ock, hvad bättre vore, att alla mönstringspligtige begagnade sig af denna medgifna rättighet, då i sådant fall hela mönstringsförrättningen vore fullgjord på tjenstemannens expeditionlokal, hvarigenom den från militärt håll påstådda fördelen, att den värnpligtige genom de årligen återkommande mönstringarne skulle påminnas om och känna sig bunden vid sin militära tjenstepligt, är genom detta medgifvande försvunnen; hvilket påstående vi för öfrigt anse icke böra tillmätas någon betydelse. Då emellertid ett sådant förfaringsätt är tillåtet och fullt tillräckligt för ändamålets vinnande, hvarför icke då göra en sådan lagbestämmelse obligatorisk, så att den årliga mönstringspligten vore fullgjord genom skriftlig uppgift till kompaniområdets befälhafvare? Men ännu enklare skulle ifrågavarande lag blifva, om der till fogades sådan bestämmelse, att bostadsuppgiften skulle meddelas vederbörande militära befälhafvare genom presterskapet, församlingsföreståndare eller mantalsskrifningsförrättare, efter årets mantalsskrifning; och vi tro, att sålunda upprättade och aflemnade uppgifter skulle blifva lika tillförlitliga som dessa många från hvar och en af de mönstringspligtige sjelfva särskildt aflemnade. Till vår kännedom har kommit, att kommuner finnas, der pastor godhetsfullt har vidtagit den enkla, men praktiska åtgärden att efter församlingsboken uppräta och till vederbörande befäl insända förutnämnda uppgifter, och att detta icke förorsakar pastor nämnvärdt mera besvär än de månatliga uppgifterna, som han enligt nu gällande lag är skyldig aflemna, men befriar den värnpligtige från ett åliggande, som i många fall genom glömska förorsakar honom obehag och kostnader.

Genom sålunda förändradt tillvägagångssätt skulle så väl förenkling som fullständigare ordning och reda i afseende å ifrågavarande bostadsuppgifter erhållas, än som med det nuvarande förfarings sättet uppnås, samt det rådande missnöjet med mönstringspligten försvinna.

På grund af hvad sålunda anförts, få vi värdsamt hemställa, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att 32 § värnpligtslagen och andra dermed i sammanhang stående lagrum så ändrades, att den deri stadgade årliga mönstringspligten för värnpligtige, som icke under årets lopp inkallats till tjenstgöring, upphörde, och i stället vederbörande presterskap, församlingsföreståndare eller mantals-

skrifningsförrättare ålades att efter årets mantalsskrifning, med ledning af församlingsbok eller mantalsskrifningslängder, till kompaniombudet befälhafvare insända uppgift på de värnpligtiges bostad.»

Enligt hvad utskottet varit i tillfälle inhemta, har Kongl. Maj:t den 14 oktober nästlidet år tillsatt en komité med uppdrag, bland andra, att verkställa utredning, i hvad mån genom ändring af värnpligtslagens bestämmelser antalet öfverträdelser af samma lag må kunna nedbringas. Vid sådant förhållande och då komitén vid berörda uppdrags fullgörande lärer få anledning taga under ompröfning, i hvad mån och på hvad sätt lättnad må kunna beredas i den de värnpligtige enligt § 32 värnpligtslagen åliggande mönstringsskyldighet, anser sig utskottet böra, utan att ingå i närmare bedömande af de uti ifrågasvarande motioner framställda förslag, hemställa:

1:o) att herr Högstedts motion ej må vinna Riksdagens bifall; samt

2:o) att herrar Hedins och Gustafssons motion ej heller må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 24 februari 1899.

På lagutskottets vägnar:

K. S. HUSBERG.
